

DOĞRU SÖZLÜ OLMAK HER ZAMAN DOĞRU KONUŞMAK

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ:
”لَا يَجْتَمِعُ الْإِيمَانُ وَالْكُفْرُ فِي قَلْبِ امْرِئٍ، وَلَا يَجْتَمِعُ الصِّدْقُ وَالْكَذِبُ
جَمِيعًا، وَلَا تَجْتَمِعُ الْخِيَانَةُ وَالْأَمَانَةُ جَمِيعًا.“

Ebû Hüreyre'den nakledildiğine göre,

Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:

“Bir kişinin kalbinde aynı anda iman ile küfür, doğruluk ile yalancılık, hıyanet
ile emanet bir arada bulunmaz.”

(HM8577 İbn Hanbel, II, 349)

عَنْ أَبِي الْحَوَرَاءِ السَّعْدِيِّ قَالَ: قُلْتُ لِلْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ مَا حَفِظْتَ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ؟ قَالَ: حَفِظْتُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ: ”دَعُ مَا يَرِيكَ إِلَى مَا لَا يَرِيكَ، فَإِنَّ الصَّدَقَ طُمَإْنِينَةٌ وَإِنَّ الْكَذِبَ رِيَّةٌ.“

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ النَّبِيَّ ﷺ قَالَ:
”كَفَى بِالْمَرْءِ إِثْمًا أَنْ يُحَدِّثَ بِكُلِّ مَا سَمِعَ.“

عَنْ سُفْيَانَ بْنِ أُسَيْدٍ الْحَضْرَمِيِّ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ يَقُولُ:
”كَبُرَتْ خِيَانَةٌ أَنْ تُحَدِّثَ أَخَاكَ حَدِيثًا هُوَ لَكَ بِهِ مُصَدِّقٌ وَأَنْتَ لَهُ بِهِ
كَاذِبٌ.“

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: ”عَلَيْكُمْ بِالصَّدَقِ، فَإِنَّ الصَّدَقَ يَهْدِي
إِلَى الْبِرِّ، وَإِنَّ الْبِرَّ يَهْدِي إِلَى الْجَنَّةِ، وَمَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَصْدُقُ وَيَتَحَرَّى الصَّدَقَ
حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ صِدِّيقًا، وَإِيَّاكُمْ وَالْكَذِبَ، فَإِنَّ الْكَذِبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ،
وَإِنَّ الْفُجُورَ يَهْدِي إِلَى النَّارِ، وَمَا يَزَالُ الرَّجُلُ يَكْذِبُ وَيَتَحَرَّى الْكَذِبَ حَتَّى
يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ كَذَّابًا.“

Ebu'l-Havrâ' es-Sa'dî anlatıyor: “Hasan b. Ali'ye, ‘Resûlullah’tan (sav) ne öğrendin?’ diye sordum. Dedi ki, ‘Resûlullah’tan (sav) şunu öğrendim: *Seni şüphelendireni bırak, şüphelendirmeyene bak. Çünkü doğruluk kalbin (tereddütsüz biçimde) huzura ermesidir. Yalan ise şüpheden ibarettir.*”

(T2518 Tirmizî, Sıfatü'l-kıyâme, 60)

Ebû Hüreyre'den nakledildiğine göre, Hz. Peygamber (sav) şöyle buyurmuştur: “*Her duyduğunu söylemesi kişiye yalan olarak yeter!*”

(D4992 Ebû Dâvûd, Edeb, 80)

Süfyân b. Esîd el-Hadramî, Resûlullah'ı (sav) şöyle derken işittiğini nakletmiştir: “*Bir konuda seni tasdik ettiği (sana inandığı) hâlde kardeşine yalan söylemen ne kadar büyük bir ihanettir!*”

(D4971 Ebû Dâvûd, Edeb, 71)

Abdullah (b. Mes'ûd) tarafından nakledildiğine göre, Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur: “*Doğruluktan ayrılmayın. Çünkü doğruluk (insanı) iyiliğe, iyilik de cennete götürür. Kişi devamlı doğru söyler ve doğruluktan ayrılmazsa Allah katında ‘doğru/sıddîk’ olarak tescillenir. Yalandan sakının! Çünkü yalan (insanı) kötülüğe, kötülük de cehenneme götürür. Kişi devamlı yalan söyler, yalan peşinde koşarsa Allah katında ‘yalancı/kezzâb’ olarak tescillenir.*”

(M6639 Müslim, Birr, 105)

İ

slâm nuru, Mekke topraklarını aydınlatmaya başlayalı üç yıl olmuştu. Bu esnada sayıları az da olsa müminler, gizliden gizliye Allah’a kul-luk ediyor ve ibadetlerini yerine getirmeye çalışıyorlardı. Risâlet dördüncü yılına girerken Allah, Elçisi’nden daveti daha da genişletmesini, yakın akrabalarını uyarmasını istedi. Bu gerçekten zor bir görevdi. Acaba nasıl bir tepki vereceklerdi? Allah Resûlü’nün (sav) davetini kabul edip sahte ilâhlarını bırakacaklar mıydı, yoksa atalarının dininde ısrar mı edeceklerdi?

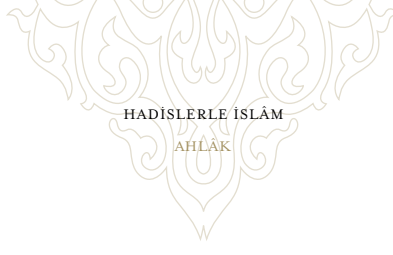
Resûlullah (sav), önce en yakın akrabalarını yani Abdülmuttalib oğullarını İslâm’a davet etti. Sonra da Safâ tepesindeki yüksekçe bir yere çıkıp olanca sesiyle, “*Yâ Sabâhâh! Yâ Sabâhâh!*” diye haykırdı. Araplar bu kelimelerin ne anlama geldiğini çok iyi bilirdiler. Düşman saldırısının an meselesi olduğunun haykırırlarıydı bunlar. Hz. Muhammed’in bu çağrısını işitenler gelip karşısına dizildiler. Gidemeyenler de olup bitenleri öğrenmek için adamlarını gönderdiler. Resûlullah (sav), “*Ben size, ‘Şu vadinin arkasında size saldırmak isteyen süvari birlikleri var.’ desem bana inanır mısınız?*” diye sordu. Hep bir ağızdan, “Evet, inanırız... Biz senin bugüne kadar yalan söylediğini hiç görmedik.” diye karşılık verdiler. “*O zaman,*” dedi Hz. Peygamber, “*Ben sizi şiddetli bir azaba karşı uyarıyorum.*” Bu, belki de kalabalığın hiç beklemediği bir şeydi, bocaladılar. Resûlullah’a (sav) önce amcası Ebû Leheb karşı çıktı, sonra da diğerleri.¹ Halbuki onlar çok iyi biliyorlardı ki Hz. Muhammed (sav), o güne kadar herhangi bir şekilde yalan söylememişti ve o gün de yalan söylemiyordu. Zaten ona, “Yalan söylüyorsun.” da diyememişlerdi. Çünkü o, doğruluk timsaliydi, “Muhammedü’l-Emîn” idi.

Sevgili Peygamberimiz, “emin” vasfıyla bilinip, doğruluğun müşahhas bir örneği olduğu gibi, onun temsil ettiği İslâm dini de bir erdem olarak doğruluğu benimsemiş ve teşvik etmiştir. İslâm dininde, Allah’a ve Peygamberi’ne inanarak özü sözü bir olanlar anlamında “sadıklar” için çeşitli mükâfatlar hazırlanmıştır.² Zira imanla doğruluk arasındaki sıkı bağ, başta insanın Rabbine karşı sadık olmasını, O’nu tasdik etmesini, sonra da niyet ve eylemleriyle tutarlı ve doğru bir yol izlemesini gerektirmektedir. Ancak bu şekilde sırât-ı müstakîme³ yani dosdoğru yola ulaşılabilir. Bu nedenle söz ve davranışlarında dosdoğru olup yalandan kaçınmak, Hz. Peygamber’in en önemli özelliklerinden biri olduğu kadar müminlerin de

¹ B4770 Buhârî, Tefsîr, (Şuarâ) 2; M508 Müslim, İmân, 355.

² Hadîd, 57/19; Ahzâb, 33/24.

³ Fâtiha, 1/6.

en belirleyici vasfı hâline gelmiştir. Söz gelimi bir mümin hoşlanılmayan bazı özelliklere sahip olabilir, olaylar karşısında korkak tavırlar sergileyebilir ama onun yalancı biri olması asla kabul edilemez.⁴ Çünkü müminin kalbi, imanın ve doğruluğun merkezi olmalıdır. Nasıl ki küfrün yuvalandığı bir kalpte iman, hıyanetin kök saldığı bir kalpte emanet bulunmazsa, yalanın kararttığı bir kalpte de doğruluk barınamaz. Zira Hz. Peygamber, “Bir kişinin kalbinde aynı anda iman ile küfür, doğruluk ile yalancılık, hıyanet ile emanet bir arada bulunmaz.”⁵ buyurmuş, “Mümin yalan söyler mi?” sorusuna ise şu cevabı vermiştir: “Konuştuğu zaman yalan söyleyen kimse, Allah’a ve âhiret gününe (tam mânâsıyla) inanmamıştır.”⁶

İnsanın söz ve davranışlarında doğruluğu esas alıp yalandan kaçınması hem dinî/ahlâkî hem de dünyevî açıdan gereklidir. Fert ve toplumun sağlıklı bir hayata sahip olması için insan ilişkilerinde yalandan uzak durularak dürüstlüğün esas alınması gerekmektedir. Zira bir toplumda yalan, dedikoduya, dedikodu da insanların birbirine karşı nefret beslemesine ve nihayetinde düşmanlığa yol açar. İnsanların kamplara ayrıldığı ve düşmanlığın hüküm sürdüğü bir ortamda ise emniyet içinde yaşamak imkânsız hâle gelir. Dolayısıyla, bireysel ve toplumsal açıdan huzurlu olmak için yalandan sakınmak önemlidir. Bu durum, bireylerin kendi iç tutarlılıklarını sağlayarak vicdanen rahat olmaları için de gereklidir. Yalan, insan fitratına aykırı olduğu için, günah kirinden uzak, saf bir mümin kalbi yalan söylenirken rahatsız olur, doğruluk karşısında ise sükûnet bulur.⁷ Allah Resûlü bu durumu şu sözlerle ifade etmiştir: “Seni şüphelendireni bırak, şüphelendirmeyene bak. Çünkü doğruluk kalbin (tereddütsüz biçimde) huzura ermesidir. Yalancılık ise şüpheden ibarettir.”⁸ Bu sükûneti sağlamak adına insan konuştuğu zaman dikkatli davranmalı, her düşündüğünü ve duyduğunu dile getirmede acele etmemelidir. Aksi hâlde buna yalanın karışma ihtimali çok yüksektir. Allah Resûlü (sav) insanları bu duruma düşmekten şu sözleri ile uyarmaktadır: “Her duyduğunu söylemesi kişiye yalan olarak yeter!”⁹

Söz ve davranışlarıyla ümmeti için “en güzel örnek” olan Sevgili Peygamberimiz, kendisi yalandan uzak durduğu gibi, müminlere de yalanı yasaklamış, yanında birisi yalan söylese o kişinin hemen tevbe edip günahından arınmasını istemiştir.¹⁰ Çünkü Hz. Peygamber, yalan söyleyen kişinin münafıklığın üç alâmetinden birini taşıdığını haber vermektedir: “Münafığın alâmeti üçtür: Söz söylediği zaman yalan söyler, vaad ettiği vakit

⁴ MU1832 Muvatta’, Kelâm, 7.

⁵ HM8577 İbn Hanbel, II, 349.

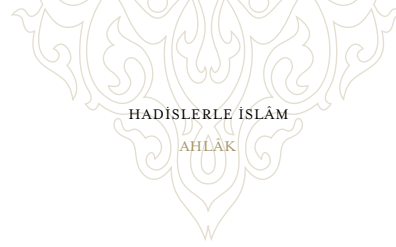
⁶ KU8993 Müttakî el-Hindî, Kenzû’l-ummâl, III, 874.

⁷ T2518 Tirmizî, Sıfatü’l-kıyâme, 60.

⁸ T2518 Tirmizî, Sıfatü’l-kıyâme, 60.

⁹ D4992 Ebû Dâvûd, Edeb, 80.

¹⁰ T1973 Tirmizî, Birr, 46.

sözünde durmaz, kendisine bir şey emanet edildiği zaman hıyanet eder.”¹¹ Bununla birlikte Efendimiz (sav) yalanın insan ilişkilerine verdiği zararı şöyle dile getirmektedir: “Bir konuda seni tasdik ettiği (sana inandığı) hâlde kardeşine yalan söylemen ne kadar büyük bir ihanettir!”¹²

Yalan konusunda çok hassas davranan Allah Resûlü, (sav) insanları yalandan ve ona götürebilecek her türlü davranıştan sakındırmıştır. Hatta bunlara, birçok kimsenin önemsemediği, çocuklara yalan söylemeyi ve yalan söyleyerek şaka yapmayı da dâhil etmiştir. Nitekim bir defasında Resûlullah (sav), bir annenin çocuğunu çağırıp, “Gel sana bir şey vereceğim.” dediğini işitince kadına, “Ona ne vereceksin?” diye sormuş, “Kuru hurma.” cevabını alınca da şöyle buyurmuştur: “Dikkatli ol, ona bir şey vermemiş olsaydın, bu senin için bir yalan olarak yazılacaktı.”¹³ Öte yandan Allah Resûlü (sav), “Yalancılıktan kaçının. Çünkü ister ciddi olsun, isterse şaka yollu olsun yalan söylemek Müslüman’a yakışmaz.” buyurarak konunun ne kadar önemli olduğunu vurgulamıştır.¹⁴ O, doğru sözlülük konusunda o kadar titizdir ki, “İnsanları güldürmek için yalan söyleyen kimselere yazıklar olsun.” buyurarak,¹⁵ şaka yaparak da olsa bir insanın yalanı terk etmediği sürece tam anlamıyla mümin olamayacağını haber vermiştir.¹⁶ Rabbini tasdik ederek böylece hem kendisini yaratana, hem de tüm mahlûkata karşı dürüst davranma sözü veren mümine yalan söylemek yakışmaz. Zira Peygamber Efendimizin tanımıyla, “insanların kendisinden emin olduğu kişi” olan mümin,¹⁷ aynı zamanda Allah’a inanan ve O’na ibadet eden insandır. Ancak yalan söylemek, yapılan ibadetlerin şuuruna tam olarak varılamadığını gösterir. Bu şekilde yalanla ibadetler de âdeta tehlikeye atılmaktadır. Nitekim Allah Resûlü (sav), oruçlu olduğu hâlde yalanı terk etmeyen şahısların aç ve susuz kalmalarına Allah’ın ihtiyacı olmadığını bildirmiştir.¹⁸ Böylelerinin oruçtan nasibi sadece aç ve susuz kalmak olabilir.¹⁹ Oysa başta namaz²⁰ ve oruç²¹ gibi en önemlileri olmak üzere ibadetler, Müslümanları daha iyi bir kul olmaya sevk etmelidir.

Müslüman’ın en temel vasıflarından biri olan doğruluk, şahitlik, alış-veriş, ticaret gibi durumlarda daha fazla önem kazanmaktadır. Bu yüzden Resûlullah (sav) Kur’an’ın da putlarla birlikte zikrederek men ettiği yalan şahitliği,²² Allah’a şirk koşturmakla denk tutarak,²³ şartlar ne olursa olsun, şahidin gördüğünü olduğu gibi söylemesini istemiştir.²⁴ Çünkü bile bile bir insanın hakkının yenmesine vesile olmak, ona zulmetmekle eşdeğerdir. Sevgili Peygamberimiz, büyük günahların en ağırını sayarken Allah’a şirk

¹¹ B6095 Buhârî, Edeb, 69.

¹² D4971 Ebû Dâvûd, Edeb, 71.

¹³ D4991 Ebû Dâvûd, Edeb, 80.

¹⁴ İM46 İbn Mâce, Sünnet, 7.

¹⁵ D4990 Ebû Dâvûd, Edeb, 80; T2315 Tirmizî, Zühd, 10.

¹⁶ HM8615 İbn Hanbel, II, 353.

¹⁷ T2627 Tirmizî, İmân, 12; N4998 Nesâî, İmân, 8.

¹⁸ B1903 Buhârî, Savm, 8.

¹⁹ DM2748 Dârimî, Rikâk, 12.

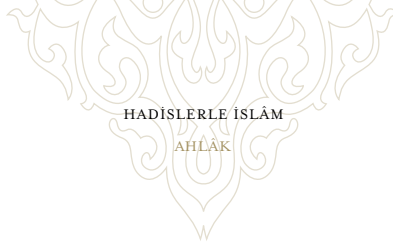
²⁰ Ankebût, 29/45.

²¹ Bakara, 2/183.

²² Hac, 22/30.

²³ D3599 Ebû Dâvûd, Kadâ’ (Akdiye), 15; T2299 Tirmizî, Şehâdet, 2.

²⁴ Sİ275 İbn Hıbbân, Sahîh, I, 509.

koşmayı ve anne-babaya itaatsizliği zikrettikten sonra birden doğrularak, “İyi dinleyin bir de yalan söylemek ve yalan şahitlik yapmaktır.” buyurmuştur. Bu sözü o kadar çok tekrarlamıştır ki, orada bulunan sahâbilerden biri, Allah Resûlü’nün (sav) neredeyse hiç susmayacağını zannetmiştir.²⁵

Dürüst davranmak ve doğruyu söylemek ticaret hayatının da en önemli ilkesidir. Bu yüzden Hz. Peygamber, müminlerin ticaret yaparken yalandan sakınmalarını şöyle öğütlemiştir: “Eğer bir satıcı, doğru söyler ve gerekli açıklamalarda bulunursa, alışverişi bereketlendirilir. Eğer yalan söyler ve kusurları gizlerse, alışverişinin bereketi yok olur.”²⁶ Efendimiz (sav) bir gün Müslümanları ticaret yaparken görünce, “Ey tacirler!” diye seslenmiş, oradakiler kendisine dikkat kesilince de Allah’tan korkmayan ve doğruluktan ayrılan tacirlerin kıyamet gününde haddi aşan günahkârlar olarak diriltileceğini bildirmiştir.²⁷ Resûlullah (sav), müminleri alışveriş esnasında yalan yere yemin etmekten de özellikle sakındırmış, Allah’ın kıyamet gününde, yalan yere yeminlerle malını satmaya çalışan kimselerin yüzüne bakmayacağını ve onlarla konuşmayacağını haber vermiştir.²⁸

Allah Resûlü (sav), yalan söylemeyi yasakladığı gibi, yalan söyleyenlerin acı akibetlerini de bildirmektedir. O, cehennemlikler arasında yalancıları da sayarak²⁹ yalanları dolayısıyla kıyamet günü yüzlerinin kapkara olacağını söylemiştir.³⁰ Ayrıca Hz. Peygamber, yalancıların cehennemde ağır işkencelerle cezalandırıldığını rüyasında görmüş ve söz konusu rüyasını ashâbına anlatarak onları bu gibi davranışlardan sakındırmıştır.³¹

Yalan, insanı dünyada ve âhirette çeşitli sıkıntılara sokmakta, bazı durumlarda söylenen yalan ise çok daha ağır sonuçlar doğurabilmektedir. Bunların başında Allah hakkında yalan söylemek gelir. Kimi insanlar, “Allah bizi ilk yarattığı gibi tekrar yaratamaz.” diyerek Yaratıcı’yı yalanlamış,³² hatta ona şirk koşarak iftirada bulunmuştur.³³ Kur’ân-ı Kerîm, bu tür kimseleri, “Bak nasıl da Allah hakkında yalan uyduruyorlar. Bu, apaçık bir günah olarak onlara yeter.” diyerek uyarmıştır.³⁴ “Halbuki Allah’a karşı yalan uydurandan veya onun âyetlerini yalanlayandan daha zalim kim olabilir!”³⁵ Allah onlara lânet etmiş,³⁶ kıyamet gününde yüzlerinin kapkara kesileceğini bildirmiştir.³⁷ Ve onlar asla kurtuluşa da eremeyeceklerdir.³⁸

Hz. Peygamber hakkında veya onun adına yalan uydurmak da âhirette ağır cezaları gerektiren durumlar arasındadır. Allah’ı inkâr edip hakkında yalan söyleyenler, Resûlü hakkında yalan söylemekten de geri durmamışlar, onun peygamberliğini, “O delidir.”³⁹ veya “Şairdir.”⁴⁰ diyerek yalanla-

²⁵ B5976 Buhârî, Edeb, 6.

²⁶ N4462 Nesâî, Büyü’, 4; DM2575 Dârimî, Büyü’, 15.

²⁷ T1210 Tirmizî, Büyü’, 4; İM2146 İbn Mâce, Ticâret, 3.

²⁸ M293 Müslim, İmân, 171.

²⁹ HM17623 İbn Hanbel, IV, 162.

³⁰ Sİ5735 İbn Hibbân, Sahîh, XIII, 44.

³¹ B1386 Buhârî, Cenâiz, 93.

³² B3193 Buhârî, Bed’ü’l-halk, 1.

³³ Nisâ, 4/48.

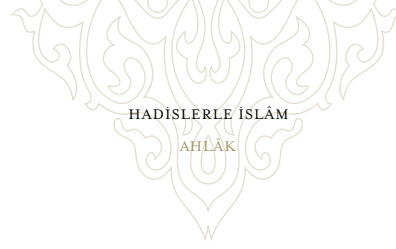
³⁴ Nisâ, 4/50.

³⁵ Yûnus, 10/17.

³⁶ Hûd, 11/18.

³⁷ Zümer, 39/60.

³⁸ Yûnus, 10/69.

mak istemişlerdir. Öte yandan İslâm'a inandığını söyleyen bazı kimseler de çeşitli gayelerle Hz. Peygamber'in adını kullanmaktan çekinmemiş, söylemek istediklerini Resûlullah'ın (sav) ağzıyla yaymaya çalışmışlardır. Oysa Allah Resûlü (sav), “Benim adıma yalan söylemek başkasının adına yalan söylemek gibi değildir.” demiş ve “Kim benim adıma kasten yalan söylerse cehennemdeki yerine hazırlansın.” sözleriyle de yalancıları uyarmıştır.⁴¹ Aynı zamanda o, yalan olduğunu bildiği hâlde bir hadisi doğruymuş gibi nakleden kimselerin de onu uyduranla aynı konumda olduğunu söyleyerek⁴² konunun ne kadar önemli olduğuna işaret etmiştir.

Kişinin bazı durumlarda doğruyu söylemesi çeşitli sorunlarla karşılaşmasına neden olabilir. Böyle zamanlarda doğruyu söylemek zor olmakla birlikte, nihayetinde yalana başvurmada dürüst davranan kişi kazançlı çıkar. Örneğin, Tebük Seferi'ne hiçbir mazereti olmaksızın katılmayan, fakat münafıkların yaptığı gibi Resûlullah'a (sav) çeşitli yalanlarla bahane uydurmayan Kâ'b b. Mâlik, Mürâre b. Rabîa ve Hilâl b. Ümeyye adındaki üç seçkin sahâbînin dünyaları utanç ve üzüntülerinden dolayı başlarına yıkılmış, ama nihayetinde doğru sözlü olmaları nedeniyle Allah'ın affına mazhar olmuşlardır.⁴³ Doğru söyleyenler, dünya hayatında geçici zararlara uğrasalar da nihaî olarak alınları ak olacak, âhirette ise cennetle mükâfatlandırılacaklardır. Çünkü Efendimiz, “Siz bana altı şeyi garanti edin, ben de size cenneti garanti edeyim.” buyurmuş ve ilk sırada, “Konuştuğunuz zaman doğru söyleyin.” ilkesini zikretmiştir.⁴⁴ Ayrıca Allah Resûlü (sav) yalan söylemeyi terk edenlere cennetin ortasında bir köşk yapılacağını da müjdelemiştir.⁴⁵

İslâm dini, söz ve davranışlarda doğruluğu esas almakla birlikte, başka bir çarenin kalmadığı, zarurî birtakım durumlarda yalan söylenmesine izin vermiştir. İnsanların arasını düzeltmek gibi, İslâm'ın öngördüğü hayırlı bir amaca sadece yalanla ulaşılabilecekse bu gibi durumlarda yalan caiz sayılmaktadır.⁴⁶ Allah Resûlü (sav) yalnızca üç durumda yalana izin vermiş, kişinin yuvasının huzurunu düşünerek eşini memnun etmesi için, kûs olan insanları barıştırmak için ve savaşta ordu menfaati için yalan söylenebileceğini haber vermiştir.⁴⁷ Hendek Savaşı'nda, Müslüman olduğu kâfirler tarafından bilinmeyen Nuaym b. Mes'ûd, düşman arasına fitne sokabilmek için Resûlullah'tan (sav) yalan söylemek hususunda izin istemiş, Allah Resûlü de (sav), “İstediyini söyle. Sen bu konuda serbestsin.” demiştir.⁴⁸ Hz. Peygamber'in yalan için izin verdiği bu istisnaî durumlarda iki zarar-

³⁹ Kalem, 68/51.

⁴⁰ Enbiyâ, 21/5.

⁴¹ B1291 Buhârî, Cenâiz, 33.

⁴² İM40 İbn Mâce, Sünnet, 5; HM18368 İbn Hanbel, V, 250.

⁴³ Tevbe, 9/118; M7016

Müslim, Tevbe 53.

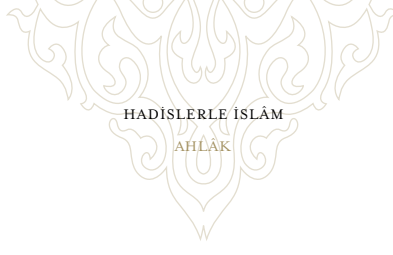
⁴⁴ HM23137 İbn Hanbel, V, 323.

⁴⁵ D4800 Ebû Dâvûd, Edeb, 7; T1993 Tirmizî, Birr, 58.

⁴⁶ B2692 Buhârî, Sulh, 2.

⁴⁷ T1939 Tirmizî, Birr, 26.

⁴⁸ VM2/480 Vâkıdî, Meğâzî, II, 480-481.

dan daha hafif olanı tercih etme düşüncesi bulunmaktadır.

Hz. Peygamber, hayatı boyunca doğru yaşamış ve Müslümanların da doğru sözlü insanlar olmasını arzu etmiştir. Resûlullah'ın (sav) her zaman doğruyu söylediği onu tanıyan kâfirler tarafından bile çeşitli vesilelerle itiraf edilmiştir.⁴⁹ Her konuda olduğu gibi, “özü sözü bir” insan olma hususunda da Resûlullah (sav) Müslümanlar için güzel bir örnektir. Allah Teâlâ'nın, “*Emrolunduğun gibi dosdoğru ol!*”⁵⁰ emrine uyarak dosdoğru bir hayata sahip olan Sevgili Peygamberimiz, inananlara da, “*Allah'a inandım de, sonra dosdoğru ol!*” tavsiyesinde bulunarak yol göstermiştir.⁵¹ Özü ve sözü bir olmak anlamında doğruluk, insanın niyetinin söz ve eylemleriyle uyum içinde olmasını ifade etmektedir. Bu özellikleri bünyesinde barındıran bir Müslüman dünyada ve âhirette razı olunan bir kul hâline gelecek ve ebedî mutluluğu yakalayacaktır. Bununla birlikte, nasıl yalan bütün kötülüklerin temeliyse, doğruluk ve dürüstlük de insan vicdanını huzura kavuşturan, ruh dünyasını aydınlatan ve geliştiren her türlü iyilik ve güzelliklerin temelidir. Doğruluk temelini esas alan bir kişi bu temel üzerinde durduğu müddetçe razı olunan bir mümin olacak ve mükâfat olarak cennete girecektir. Nitekim Resûlullah (sav) da doğruluğun iyi bir kul olmaya, iyi kulluğun da kişiyi cennete götüreceğinden hareketle müminleri şu sözlerle doğruluğa teşvik etmiştir: “*Doğruluktan ayrılmayın. Çünkü doğruluk (insanı) iyiliğe, iyilik de cennete götürür. Kişi devamlı doğru söyler ve doğruluktan ayrılmazsa Allah katında ‘doğru/sıddîk’ olarak tescillenir. Yalandan sakının! Çünkü yalan (insanı) kötülüğe, kötülük de cehenneme götürür. Kişi devamlı yalan söyler, yalan peşinde koşarsa Allah katında ‘yalancı/kezzâb’ olarak tescillenir.*”⁵²

⁴⁹ M4607 Müslim, Cihâd ve siyer, 74.

⁵⁰ Hûd, 11/112.

⁵¹ M159 Müslim, İmân, 62.

⁵² M6639 Müslim, Birr, 105.